

Sygn. akt VII U 1326/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan-Karasińska

Protokolant: Paulina Filipkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 lutego 2018 r. w Warszawie

sprawy R. F.

przeciwko Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Likwidatorowi Funduszu Alimentacyjnego reprezentowanemu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o umorzenie należności wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego

na skutek odwołania R. F.

od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego reprezentowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 4 lipca 2017 r. numer: (...) znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że umarza należności R. F. wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 20 850,68 zł (dwadzieścia tysięcy osiemset pięćdziesiąt złotych i sześćdziesiąt osiem groszy).

Sygnatura akt VII U 1326/17

UZASADNIENIE

R. F. w dniu 19 lipca 2017 r. wniósł odwołanie od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 04 lipca 2017 r. nr (...) w przedmiocie odmowy umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 20.850,68 złotych.

Wnioskodawca wskazał, iż jest osobą niepełnosprawną, utrzymującą się z niewielkiej emerytury w wysokości 1.000,00 złotych (łącznie z dodatkiem pielęgnacyjnym), osobą w podeszłym wieku, 76 letnią, całkowicie niezdolną do pracy i samodzielnej egzystencji, chorą na cukrzycę, serce i stawy (k. 2 –odwołanie).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania (k. 3-4- odpowiedź na odwołanie). Wskazując, iż skarżący prowadzi samodzielnie gospodarstwo domowe, nie jest zatrudniony w ramach umowy o pracę, ani nie prowadzi działalności gospodarczej. Wnioskodawca utrzymuje się ze świadczenia emerytalnego w kwocie brutto 1.725,22 złotych (netto 1.479,82 złote). Wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym w kwocie 208,67 złotych, dodatkowo korzysta z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej Dzielnicy T. (...) W. w formie

zasiłków celowych na opłatę czynszu. Wnioskodawca przedstawił swój majątek ruchomy w postaci: starej lodówki i starego telewizora, nie wskazał jednak ich wartości. W oświadczeniu ww. wskazał, iż ponosi stale wydatki z tytułu miesięcznych opłat (190 złotych), opłat eksploatacyjnych (120 złotych), stale wydatki związane z leczeniem (270 złotych), nie przedstawił jednak żadnej dokumentacji potwierdzającej ponoszone wydatki. Wnioskodawca przedstawił odpis orzeczenia Lekarza Orzecznika ZUS o niezdolności do samodzielnej egzystencji. W ocenie organu rentowego przedstawione przez skarżącego okoliczności potwierdzające, że nie jest w stanie jednorazowo spłacić swoich zobowiązań, jednakże nie przesądzają one o uregulowaniu należności chociażby stopniowej spłaty w dłuższym okresie czasu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z powodu nie wywiązywania się przez R. F. z zasądzonego obowiązku alimentacyjnego, na mocy decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wypłacane były świadczenia z funduszu alimentacyjnego. W związku z powyższym skarżący posiada zadłużenie (data założenia konta dłużnika 1996 r.), które egzekwowane jest na drodze postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy Pragi Północ J. B..

W dniu 31 maja 2017 r. do Oddziału ZUS w O. wpłynął wniosek ww. w sprawie umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego wraz z oświadczeniem o stanie rodzinnym i majątkowym oraz sytuacji materialnej. Równocześnie Oddział ZUS w O. we własnym zakresie podjął czynności mające na celu ustalenie aktualnej sytuacji materialnej wnioskodawcy, w wyniku, których uzyskano informację od Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy - Pragi Północ J. B. o stanie prowadzonego wobec dłużnika postępowania egzekucyjnego. Z informacji Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy - Pragi Północ J. B. wynika, że w rozpatrywanej sprawie R. F. posiada zaległości alimentacyjne tylko na rzecz likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacał świadczenia w zastępstwie osoby zobowiązanej do alimentów. Świadczenia te są zwrotne, co oznacza, że R. F. miał obowiązek zwrotu wypłaconych świadczeń wraz z 5% opłatą na pokrycie kosztów działalności funduszu alimentacyjnego.

Konieczność spłaty zadłużenia jest konsekwencją wieloletniego nie wywiązywania się przez dłużnika z obowiązku alimentacyjnego wobec dziecka.

Wniosek o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego R. F. umotywował trudną sytuacją materialną i zdrowotną.

W wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, że R. F. jest w bardzo trudnej sytuacji materialnej, prowadzi samodzielnie gospodarstwo domowe. Jest osobą w podeszłym wieku, 77 letnią, wnioskodawca urodził się (...) Jest osobą samotną, mieszkającą w lokalu komunalnym. Nie jest zatrudniony w ramach umowy o pracę, nie prowadzi działalności gospodarczej. Nie jest właścicielem/współwłaścicielem nieruchomości. Nie posiada żadnego majątku ani oszczędności. Posiada orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS o trwałej niezdolności do samodzielnej egzystencji. Utrzymuje się ze świadczenia emerytalnego i dodatku pielęgnacyjnego w łącznej wysokości netto 1.100,60 złotych. Ponosi wysokie koszty utrzymania: stałe opłaty 190,00 złotych, opłaty eksploatacyjne w wysokości 120,00 złotych, koszty leczenia (cukrzyca, nadciśnienia i stawów) wynoszą 230,00 złotych. Korzysta z pomocy opieki społecznej w formie zasiłków celowych na opłatę czynszu oraz w postaci dopłat do węgla. Jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym. R. F. ma problemy z chodzeniem, cała życie pracował fizycznie jako blacharz samochodowy, wcześniej „dorabiał sobie” zbierając puste puszki. Jego ubiór i wygląd wskazują, iż jest osobą nieporadną, niezdolną do samodzielnej egzystencji (k. 55-56 zeznania strony, protokół rozprawy, akta rentowe).

Wnioskodawca wykazał, że nie posiada zobowiązań wobec innych wierzycieli.

R. F. nie podejmuje żadnych działań w celu uregulowania zadłużenia, nie dokonuje wpłat dobrowolnych na konto likwidowanego funduszu alimentacyjnego. Nie korzystał z ulg w spłacie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego w formie okresowych układów ratalnych. Aktualny stan zadłużenia stanowi kwota 20.850,68 złotych.

Powyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy oparł na materiale dowodowym zgromadzonym w trakcie trwania postępowania i ujawnionym na rozprawie tj. w postaci dokumentów zebranych w aktach organu rentowego. Przedmiotowy materiał Sąd I instancji uznał za rzetelny i wiarygodny, strony bowiem w trakcie postępowania nie kwestionowały jego prawdziwości, a jedynie odmiennie go interpretowały oraz wyprowadzały z niego odmienne konkluzje o charakterze jurydycznym. Tym samym w ocenie Sądu I instancji, iż brak jest przesłanek by odmówić dokumentom zebranych w aktach organu rentowego przymiotu wiarygodności. W konsekwencji przedmiotowy materiał, cechujący się wysoką wartością dowodową, pozwolił dokonać rekonstrukcji stanu faktycznego w przedmiotowej sprawie. Sąd I instancji zważył, że zasadniczy spór w sprawie sprowadzał się do oceny czy zaistniały podstawy do umorzenia wnioskodawcy należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością w łącznej kwocie 20.850,68 złotych. Wnioskodawca swoje stanowisko w sprawie uzasadniał bardzo trudną sytuacją materialną, będącą pochodną zdrowotnej, co uniemożliwia mu spłatę powstałego zadłużenia. Organ rentowy wywodził z kolei w toku procesu, że brak jest podstaw do umorzenia wskazanych należności, ponieważ wypłacone świadczenia alimentacyjne są świadczeniami zwrotnymi i na zobowiązanych ciąży obowiązek zwrotu wypłaconych świadczeń.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 68 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. z dnia 13 stycznia 2015 r., Dz. U. z 2015 r. poz. 114 z późn. zm.) w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów (...) likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń. Zdaniem Sądu Okręgowego wnioskodawca wykazał, że znajduje się w trudnej sytuacji materialnej i wykazał, iż jego sytuacja zdrowotna czy też osobista jest na tyle szczególna, iż uzasadnia umorzenie zaległości likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

Pokreślić należy, iż ustawodawca, jako przesłanki umożliwiające umorzenie należności likwidowanego funduszu wskazał na sytuację zdrowotną lub rodzinną osoby zobowiązanej do zwrotu. Tylko zatem te dwie okoliczności winny być brane pod uwagę w zaistniałej sytuacji. Do skorzystania z instytucji umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie jest konieczne równoczesne (kumulatywne) wystąpienie przesłanek przewidzianych w tym przepisie - zarówno w zakresie sytuacji zdrowotnej, jak i rodzinnej zobowiązanego dłużnika. Wystarczające jest istnienie którejkolwiek z tych okoliczności - albo szczególnej sytuacji zdrowotnej, albo szczególnej sytuacji rodzinnej osoby, przeciwko której prowadzona jest egzekucja alimentów.

Niewątpliwie wnioskodawca posiada długoletnie zadłużenie (konto zadłużenia od 1996 r.), w chwili obecnej jest osobą w podeszłym wieku 77 letnią, schorowaną, ma widoczne problemy z poruszaniem się, a jego wygląd i ubiór wskazują, iż jest osobą nieporadną i niezdolną do samodzielnej egzystencji. Jego świadczenie emerytalne wynosi netto 1.100,60 złotych, z czego większość zostaje wydatkowana na utrzymanie się, w tym leki. Niewątpliwie osoba w tak podeszłym wieku i schorowana, niepełnosprawna, nie ma możliwości poczynienia oszczędności w niezbędnych środkach utrzymania ani znalezienia dodatkowego źródła dochodu. Zaś zmuszanie jej do częściowej spłaty zadłużenia w dłuższym okresie czasu byłoby w istocie zmuszaniem do życia na niegodnym poziomie, bez możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych.

Co do zasady, należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego są wierzytelnościami Skarbu Państwa, a zatem w interesie społecznym (wszystkich obywateli) jest ich wyegzekwowanie. Wskazaną tendencję może przełamać jedynie sytuacja, w której dalsze dochodzenie należności alimentacyjnych w odczuciu społecznym kłóciłoby się z zasadą solidaryzmu społecznego (por. wyrok Sady Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 września 2015 r., sygn. akt III AUa 127/15 Lex nr 1842205). Podkreślić należy, iż umorzenie należności może nastąpić tylko w szczególnie uzasadnionych wypadkach (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2006 r., II UK 77/06, OSNP 2007 nr 21-22, poz. 326). Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 3 lutego 2010 r. (sygn. akt I UK 270/09, LEX nr 585729), " szczególnie

uzasadnione przypadki" związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego to sytuacje nadzwyczajne (wyjątkowe) powstałe w wyniku wypadku losowego, a w każdym razie istniejące niezależnie od zobowiązanego, w następstwie których jego sytuacja ulegnie takiemu pogorszeniu, że nie jest on w stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji. Orzecznictwo wskazuje na przykłady "szczególnych okoliczności" - klęska żywiołowa (wyrok WSA w Warszawie z dnia 8 kwietnia 2014 r., w sprawie o sygn. akt V SA/Wa 2762/13, LEX nr 1486547), przewlekła choroba zobowiązanego (wyrok WSA w Poznaniu z dnia 3 kwietnia 2014 r., w sprawie o sygn. akt III SA/Po 1431/13 LEX nr 1460383), groźba pozbawienia zobowiązanego i jego rodziny możliwości zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych; poniesienie strat materialnych w wyniku klęski żywiołowej lub innego nadzwyczajnego zdarzenia; przewlekła choroba zobowiązanego lub konieczność sprawowania opieki nad przewlekle chorym członkiem rodziny (wyrok WSA w Lublinie z dnia 8 marca 2012 r. w sprawie o sygn. akt III SA/Lu 17/12, LEX nr 1139284). Intencją ustawodawcy było, zatem umożliwienie umorzenia należności wyłącznie w sytuacjach absolutnie wyjątkowych. Nie ulega też wątpliwości, że wykładnia art. 68 ustawy ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych nie może zmierzać do tego, by stał się on zasadą, a nie wyjątkiem. Zatem nawet trudna sytuacja materialna lub zdrowotna osoby ubiegającej się o umorzenie należności alimentacyjnych nie może być samoistną podstawą do wydania decyzji uwzględniającej wniosek, gdyż nie chodzi tutaj o przypadki "uzasadnione", ale "szczególnie uzasadnione", a więc takie, które mają charakter wyjątkowy, losowy, nietypowy. Są to, więc sytuacje nadzwyczajne, powstałe w wyniku zdarzenia niezależnego od zobowiązanego, w następstwie którego jego sytuacja uległa takiemu pogorszeniu, że nie jest on w stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji. Taką wykładnię wymienionego przepisu zaprezentował Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie I UK 270/09, którą Sąd Okręgowy w całości podziela.

Do przyjęcia, iż zachodzi "szczególnie uzasadniony przypadek" pozwalający na umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie wystarcza ustalenie, że zobowiązany aktualnie nie posiada środków utrzymania lub jego sytuacja finansowa jest trudna, ale konieczna jest także ocena, iż przy uwzględnieniu jego wieku - 77 lat, stanu rodzinnego, kwalifikacji zawodowych oraz rokowań zdrowotnych nie będzie on w stanie również w przyszłości spłacać tych należności bez narażania siebie na pozbawienie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 kwietnia 2007 r., III AUa 336/06, Biul. SAKa 2008/1/41 oraz por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 stycznia 2017 r. III AUa 1400/16).

Sąd Okręgowy wskazuje, iż zasadą jest egzekwowanie należności od dłużników alimentacyjnych, natomiast umorzenie należności może nastąpić tylko w szczególnie uzasadnionych wypadkach (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2006 r., II UK 77/06, OSNP 2007 nr 2 1-22, poz. 326). Jednakże biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy takie jak: podeszły wiek (77 lat) R. F., stan zdrowia, widoczne problemy z chodzeniem (długotrwała praca fizyczna blacharza samochodowego w przeszłości spowodowała obecnie niezależne od wieku schorzenia), świadczenie emerytalne w wysokości netto 1.100,60 złotych, niepełnosprawność, orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS o trwałej niezdolności do samodzielnej egzystencji, wysokie koszty utrzymania, ubiór i wygląd wskazujące, iż jest osobą nieporadną, niezdolną do samodzielnej egzystencji, w konkluzji stwierdzić należy, iż w niniejszej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, zaś dalsze dochodzenie należności alimentacyjnych w odczuciu społecznym klóciłoby się z zasadą solidaryzmu społecznego.

Mając powyższe na uwadze orzeczona jak sentencji.

16/03/2018 r.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)